

تدوین راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه جنگ آینده

غلامعلی رشید^۱، داود زنجانی^۲

علیرضا سعادت راد^۳، شهرام حسن‌نژاد مقدم^۴

پذیرش مقاله: ۹۵/۱۲/۰۷

دریافت مقاله: ۹۵/۱۰/۰۷

چکیده

دفاع همه‌جانبه شامل تمام مولفه‌های قدرت ملی است. در این مقاله فقط به مولفه جنگ آینده پرداخته می‌شود. بنابراین هدف اصلی این مقاله تدوین راهبردهای جنگ احتمالی آینده در دفاع همه‌جانبه می‌باشد. این پژوهش به روش آمیخته (روش توصیفی - تحلیلی و زمینه‌ای موردی) انجام گردیده و از نوع توسعه‌ای - کاربردی است، روش جمع‌آوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای بوده و جامعه آماری ۱۷ نفر، که با استفاده از روش‌های تحلیل خبرگی تحلیل شده است. تعریف جنگ آینده و ویژگی‌های آن که در ادبیات تحقیق بیان شده مورد تایید خبرگان قرار گرفته و نتایج تحقیق حکایت از آن دارد وضعیت نیروهای مسلح ج.ا.ایران در جنگ آینده وضعیت مطلوبی است و در ابتدای ربع اول، یعنی مسیر تهاجم قرار گرفته است. پس از تجزیه و تحلیل محیط داخلی و خارج، تعداد ۱۰ مورد قوت، ۸ مورد ضعف، ۵ مورد فرصت و ۵ مورد تهدید به دست آمده است و بر مبنای وضع موجود، تخصیص منابع جهت به‌کارگیری قوت‌ها و فرصت‌ها به منظور مرتفع نمودن تهدیدها و ضعف‌های موجود انجام شده است، بر اساس مدل SWOT تعداد ۷ راهبرد مهم ارائه گردیده است. اجرای جنگ‌های شناختی، جنگ هیبریدی، تشکیل ائتلاف و پیمان‌های دفاعی - امنیتی، توسعه عمق راهبردی از طریق گروه‌های جهادی همگرا با ج.ا.ایران و اجرای رزمایش‌های مردم‌پایه توصیه گردیده است.

واژگان کلیدی: راهبرد، جنگ آینده، دفاع همه‌جانبه.

۱- دانشیار جغرافیای سیاسی دانشگاه عالی دفاع ملی

۲- دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع (ملی نویسنده) deivid_zanjani@yahoo.com

۳- دانش‌آموخته دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی.

۴- دانشجوی دکتری علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی.

مقدمه

خداوند متعال چنین می‌فرماید: «آماده کنید برای کارزار با ایشان هرچه می‌توانید از نیروی انسانی و اسبان بسته شده که بترسانید با آن دشمنان خدا و دشمنان خود را» (سوره مبارکه، انفال، ۶۰) بهانه‌جویی‌های استکبار جهانی و مداخله در امور سایر کشورها بیان‌گر آن است که ج.ا.ایران کماکان موردعلاقه قدرت‌های برتر بوده و احتمال وقوع جنگ آینده علیه کشورمان بیشتر از سایر کشورها متصور می‌باشد، به همین دلیل امام خمینی (رحمه... علیه) پس از اتمام جنگ ۸ ساله خطاب به فرماندهان سپاه فرمودند: «در شرایط بازسازی نیروهای مسلح باید بزرگ‌ترین توجه ما به بازسازی نیروها و استعدادها و انتقال تجارب نظامی و دفاعی به کلیه آحاد ملت و مدافعان انقلاب باشد. چراکه در هنگامه نبرد مجال پرداختن به همه جهات قوت‌ها و ضعف‌ها و طرح‌ها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم «استراتژی دفاع همه‌جانبه» نبوده است ولی در شرایط عادی باید با سعه‌صدر و به دوراز حب و بغض‌ها به این مسائل پرداخت و از همه اندوخته‌ها و تجربه‌ها و استعدادها و طرح‌ها استفاده نمود.» (امام خمینی (رحمه‌الله‌علیه) ۱۳۸۵، ج ۲۱: ۱۹)

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌فرماید: ما عناصر قدرت فراوانی داریم این‌ها را باید حفظ کنیم و روزبه‌روز افزایش دهیم. ما ضعیف نیستیم، باید در مقابل تهدید آمادگی داشته باشیم. اگر نداریم، باید آمادگی ایجاد کنیم و اگر داریم، حفظ کنیم و افزایش دهیم. در مقابل اعلان جنگ، اعلان دفاع همه‌جانبه روی «همه‌جانبه» تکیه و تأکید می‌کنم و در مقابل اقدام به جنگ، اقدام به دفاع و ضربه متقابل^۱

بنابراین تدوین راهبردهای دفاع همه‌جانبه در جنگ احتمالی آینده یکی از مطالبات امام خمینی (رحمه... علیه) و مقام معظم رهبری می‌باشد. با وجود تلاش‌های انجام‌شده در راستای کسب آمادگی برای دفاع در جنگ آینده، تحقیق جامع و کاملی در خصوص راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه جنگ آینده انجام نشده است. با بررسی‌های به‌عمل‌آمده تاکنون تعریف جامع و واحدی از جنگ آینده ارائه نگردیده است، اما در ارتباط با ویژگی‌های آن تقسیم‌بندی‌های متفاوتی از دیدگاه‌های مختلف بیان شده است، در این تقسیم‌بندی‌ها به شرایط و مقتضیات بومی توجهی نشده و بر اساس مبانی و ادبیات غرب می‌باشد.

^۱ بیانات فرماندهی معظم قوا، ۱۳۸۰/۱۲/۲۷، در جمع کارگزاران نظام

لذا آنچه ذهن محقق را به خود معطوف نموده این است که ابتدا جنگ آینده را با نگاه بومی تعریف نماید و سپس ویژگی‌های جنگ آینده را متناسب با شرایط بومی و منطقه‌ای بیان نماید. به همین دلیل مسئله اصلی این تحقیق فقدان راهبردهای احتمالی جنگ آینده در دفاع همه‌جانبه و چگونگی بسیج منابع و ظرفیت‌های موجود می‌باشد. وجود ابهام در ماهیت جنگ احتمالی آینده، باعث بازتعریف و مهندسی مجدد جنگ آینده شده است.

عوامل ایجابی که باعث اهمیت این تحقیق شده عبارت‌اند از:

الف- هماهنگی مؤثر بین سیاستمداران و نظامیان در هم‌افزایی مؤلفه‌های قدرت ملی برای دفاع در جنگ آینده.

ب- تصویرسازی مناسب از چگونگی، ماهیت و ویژگی‌های جنگ احتمالی آینده. در صورت عدم اجرای این تحقیق عوامل سلبی که باعث ضرورت اجرای این تحقیق شده عبارت‌اند از:

الف- باعث ایجاد غافلگیری راهبردی و بروز بحران در جنگ احتمالی آینده خواهد شد.

ب- فرماندهی و مدیریت صحنه عملیات با نقصان روبرو می‌شود.

پ- چرخه پاسخ به نیازهای دفاعی کشور دچار آسیب جدی می‌گردد.

هدف اصلی این تحقیق تدوین راهبردهای جنگ احتمالی آینده در دفاع همه‌جانبه می‌باشد. اهداف فرعی آن، شناسایی و تعیین قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ احتمالی آینده در دفاع همه‌جانبه می‌باشد. سؤال اصلی این تحقیق راهبردهای جنگ احتمالی آینده در دفاع همه‌جانبه چیست؟ سؤال‌های فرعی آن، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ احتمالی آینده در دفاع همه‌جانبه کدام‌اند؟

مبانی نظری

پیشینه:

با مراجعه به پژوهش‌کندها و مراکز تحقیقاتی، دو عنوان پیشینه به شرح زیر یافت گردید:

۱- مقاله «واکاوای راهبرد نظامی آمریکا در جنگ‌های حال و آینده»، در فصل‌نامه «شماره ۵۱ مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی» چاپ شده است. در این مقاله راهبرد نظامی آمریکا در جنگ‌های حال و آینده مورد مقایسه تطبیقی قرار گرفته است. (کلانتری، ۱۳۹۴: ۲۶)

۲- مقاله «واکاوی الگوهای حاکم بر جنگ آینده و مقایسه آن با جنگ ۸ ساله و جنگ‌های اخیر» در فصل‌نامه «شماره ۴۸ مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی» چاپ شده است. در این مقاله الگوهای جنگ آینده تشریح گردیده است. (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۱)

در پیشینه‌های یافت شده جنگ آینده و ویژگی‌های آن به صورت بومی تعریف نشده و مقایسه‌ای بین ویژگی‌های جنگ آینده ج.ا.ایران و آمریکا انجام نشده است. در این مقاله علاوه بر تدوین راهبردهای جنگ آینده در دفاع همه‌جانبه، جنگ آینده و ویژگی‌های آن به صورت بومی تعریف شده است.

مفهوم شناسی

راهبرد: راهبرد به معنای تعیین هدف‌های بلندمدت سازمان و گزینش مجموعه‌ای اقدامات و تخصیص منابع لازم برای دستیابی به این اهداف است. (Chandler, ۱۹۹۲: ۷) راهی است که ما را به هدف می‌رساند، مأموریت را محقق می‌سازد و به چشم‌انداز معنی می‌بخشد. (حسن بیگی، ۱۳۹۰: ۴۸)

تدوین راهبرد: فرایند طراحی بلندمدت توزیع و به‌کارگیری منابع، مقدرات و ابزارهای ملی (قدرت ملی) برای تأمین اهداف دفاعی (افشردی، ۱۳۹۳: ۱۴)

مطالعات آینده‌پژوهی نشان می‌دهد یکی از بهترین روش‌های درک مسائل آینده و ترسیم تصویری شفاف از آینده، شناسایی و تحلیل ویژگی‌های جنگ آینده برای کشورهای درگیر است. فرماندهی معظم کل قوا، در خصوص جنگ آینده می‌فرماید: «ممکن است تهاجمات در آینده، این‌چنین صریح و روباز و سهل‌الدفع نباشد و ممکن است پیچیده‌تر باشد و لذا پیچیدگی و ایمان قوی لازم است.» (بیانات فرماندهی معظم قوا، ۱۳۶۹/۶/۲۹)

ویژگی‌های عمومی و راهبردی جنگ آینده در سطح قدرت برتر، ضعیف و متوسط عبارت‌اند از:

- ۱- هم‌افزایی، درهم تنیدگی و تأثیرگذاری متقابل تهدیدهای نظامی با تهدیدهای امنیتی،
- ۲- قدرت غافلگیری بالا (فریب، قدرت مخفی سازی، تهاجم دور از انتظار، استقرار دور)،
- ۳- اشراف اطلاعاتی با توجه به امکانات گسترده در فضا، هوا، زمین و دریا،
- ۴- عملیات پُرشدت و متمرکز در زمان کوتاه (گریز از فرسایشی شدن جنگ)،
- ۵- گستردگی عملیات از نظر جغرافیا و بُعد مکان (سطح، زیر سطح، فضا و هوا)،

- ۶- فناوری محور بودن،
- ۷- تکیه بر عملیات مخصوص چند نیرویی،
- ۸- گسترش و سیالیت صحنه جغرافیایی جنگ،
- ۹- تلفیق توانمندی‌ها (سخت- نرم و نیمه سخت)،
- ۱۰- حمله به توانمندی‌های راهبردی و مراکز ثقل دشمن،
- ۱۱- بهره‌گیری از عملیات روانی گسترده با استفاده از فنون پیچیده فضای مجازی و رسانه‌ای،
- ۱۲- کاهش چرخه زمان اطلاعات و زمان اجرای عملیات،
- ۱۳- افزایش دقت هدف‌گیری و هوشمند شدن سلاح‌ها (کاهش تعداد هواپیماها و مهمات)،
- ۱۴- نزدیکی سطوح راهبردی، عملیاتی و راهکنشی جنگ،
- ۱۵- هم‌زمانی عملیات در سطوح راهبردی، عملیاتی و راهکنشی،
- ۱۶- عملیات نظامی تأثیر محور با تمرکز بر نقاط ثقل و ستون فقرات کشور مقابل،
- ۱۷- دور ایستایی جنگ آینده،
- ۱۸- ارزش محوری و آرمانی بودن (ایدئولوژی و هدف‌های بلندمدت)،
- ۱۹- مردم‌پایه بودن،
- ۲۰- دریا پایه و هواپایه بودن (استفاده حداقلی از نیروی زمینی)،
- ۲۱- استفاده از گروه‌های تروریستی- تکفیری و فراملی و فروملی در محیط قومی- مذهبی،
- ۲۲- خصوصی‌سازی و استفاده از توان شرکت‌های امنیتی،
- ۲۳- شناخت محور بودن (با استفاده از علوم شناختی)،
- ۲۴- ناهمطراز بودن،
- ۲۵- نابرابر بودن،
- ۲۶- قابلیت محور بودن،
- ۲۷- بسیج توانمندی‌ها و مؤلفه‌های قدرت ملی،
- ۲۸- متنوع شدن محیط تهدیدها و نوع عملیات (چندمحیطی) (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۴)

ویژگی‌های خاص جنگ آینده آمریکا علیه ج.ا.ایران از بعد نظامی با نگاه آینده‌پژوهی

تجارب جنگ‌های اخیر و تغییر ماهیت و شکل تهدیدها در ویژگی‌های جنگ آینده تأثیر زیادی داشته است، برخی از این ویژگی‌ها به شرح زیر است:

- ۱- دور ایستا شدن حملات هوایی و موشکی (گسترش صحنه جنگ هم در سطح و ارتفاع).
- ۲- کم شدن فاصله زمانی کشف اهداف تا اقدام عملیاتی.
- ۳- افزایش دقت هدف گیری و هوشمند شدن سلاح‌ها.
- ۴- شبکه محور شدن جنگ، با قرارگرفتن اطلاعات، تسلیحات و فرماندهی و کنترل در یک مجموعه منسجم (تلفیق توانمندی‌ها) {شبکه محوری}.
- ۵- قدرت غافلگیری بالا (قدرت مخفی سازی، فریب، استقرار نیروی خارج از دسترس، تهاجم دور از انتظار هوایی در زمان، سمت، اهداف و شیوه عملیات).
- ۶- اشراف اطلاعاتی با توجه به امکانات گسترده در اختیار در فضا، هوا، زمین و دریا و افزایش برخورداری دشمن از مزیت اطلاعاتی (با رصد دائمی صحنه جنگ) {اشراف اطلاعاتی}.
- ۷- عملیات پرشدت و متمرکز در زمان کوتاه (گریز از فرسایشی شدن جنگ) {پرشدت}.
- ۸- اتکای عملیات به فناوری های جدید و بعضاً ناشناخته {فناوری محور}.
- ۹- سرعت و قابلیت انعطاف بالا در جابجایی صحنه عملیات {سیالیت صحنه}.
- ۱۰- افزایش قدرت تخریبی و عمق نفوذ بمب ها و موشک ها در مواضع مستحکم.
- ۱۱- گسترش عملیات از نظر بعد عملیات و مکان (سطح، زیر سطح، فضا و هوا).
- ۱۲- ارتقای توانمندی اجرای عملیات در شرایط مختلف آب و هوایی، {۲۴ ساعته}.
- ۱۳- عملیات نظامی «تأثیر محور» با تمرکز بر نقاط ثقل و ستون فقرات کشور مقابل.
- ۱۴- متنوع شدن محیط تهدیدات و نوع عملیات (محیط سایبری، محیط جنگ الکترونیک، محیط عملیات ویژه، فریب نظامی، محیط جنگ روانی و تبلیغی و ...) {چند محیطی}.
- ۱۵- عملیات‌های وسیع، گسترده و متنوع سایبری به زیر ساخت‌های فناوری و ارتباطات.
- ۱۶- همزمانی عملیات در سطوح تاکتیکی، عملیاتی و راهبردی.
- ۱۷- هم افزایی، در هم تنیدگی و تأثیرگذاری متقابل تهدیدات نظامی با امنیتی.
- ۱۸- کاهش تلفات و خسارات با توجه به استفاده از فناوری های جدید (تجهیزات بدون سرنشین در هوا، دریا و زمین، استقرار دور از دست و پرهیز از عملیات پر تلفات).
- ۱۹- بهره‌گیری از عملیات روانی گسترده با استفاده از راهکنش‌ها و تکنیک‌های پیچیده فضای مجازی و رسانه. (محرابی، ۱۳۹۴: ۱۴)

ویژگی‌های خاص جنگ آینده ج.ا.ایران با تأکید بر دفاع همه جانبه با نگاه آینده‌پژوهی

- ۱- شکاف بین راهبردهای نظامی و سیاسی کشور، با بهره‌گیری دشمن از دیپلماسی پنهان و لابی گروه‌های فشار در داخل (شکاف راهبردی).

- ۲- حداکثر بهره‌برداری از ظرفیت سازمان‌ها و حقوق بین‌الملل برای تأثیرگذاری و جلوگیری از احقاق حقوق و حقانیت ج.ا.ایران (مشروعیت سازی).
- ۳- بی‌ثبات سازی داخلی به منظور تزلزل در اعتماد و انسجام ملت و حکومت.
- ۴- زمینه‌سازی برای آشوب‌های داخلی و امنیتی و تقویت گرایش‌های جدایی طلبانه.
- ۵- ایجاد بحران رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی و توسعه شایعات به منظور برهم زدن انسجام داخلی.
- ۶- جلوگیری و ممانعت از بهره‌گیری ظرفیت‌های ژئوپلیتیک کشور و قدرت ملی در داخل و خارج به منظور مقاومت طولانی (تقلیل توان ژئوپلیتیک).
- ۷- تشدید کشمکش‌های سیاسی و جناحی (بحران سازی).
- ۸- زمینه ایجاد ائتلاف بر علیه ج.ا.ایران و تقویت جبهه ضد ایرانی (منزوی سازی).
- ۹- بر هم زدن تعادل تصمیم‌گیری راهبردی برای ادامه جنگ در حوزه‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و ... (کاهش میل جنگیدن).
- ۱۰- تهاجم روانی و تبلیغی به نظام و رهبری و و قدرت ملی (تضعیف ارکان نظام).
- ۱۱- تلاش برای ایجاد بی‌ثباتی و چالش‌های امنیتی در تهران با هدف از تعادل خارج نمودن گرانی‌گاه سیاسی و امنیتی کشور (ناامن سازی پایتخت).
- ۱۲- تهاجم سایبری به زیر ساخت‌های اقتصادی، صنعتی، نظامی، خدماتی و ارتباطی.
- ۱۳- اخلال و آشفتگی در سیستم اقتصادی و مسیر خدمات و نیازهای ضروری مردم.
- ۱۴- تضمین امنیتی رژیم صهیونیستی و کشورهای مشارکت‌کننده در حمله به ج.ا.ایران.
- ۱۵- تضعیف و محدودسازی گروه‌های مقاومت به عنوان عمق راهبردی ج.ا.ایران.
- ۱۶- اختلال در بسیج و سازماندهی نیروهای اجتماعی برای مقابله با تهدیدات نظامی و امنیتی.
- ۱۷- پرهیز از عملیات‌های زمانبر، طولانی مدت و پرتلفات (کاهش زمان و تلفات).
- ۱۸- اطمینان بخشیدن به نتایج ضربه اول و آمادگی برای تداوم ضربات دوم به بعد.
- ۱۹- هدف قراردادن مراکز و شبکه زیر ساختی و مراکز توزیع انرژی و خدمات عمومی.
- ۲۰- نفوذ در ارکان نظام ج.ا.ایران و بدنه سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن و تشدید اقدامات جاسوسی و عملیات اطلاعاتی سایبری و الکترونیکی و ارزیابی همه‌جانبه اطلاعاتی بر ضد اهداف حساس، حیاتی و مراکز تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر در ج.ا.ایران (عملیات اطلاعاتی).
- ۲۱- واپایش اقدامات صحنه جنگ و تأثیر آن بر افکار عمومی به صورت مداوم و بر خط از صحنه راه‌کنش تا عالی‌ترین سطح تصمیم‌گیری صحنه جنگ. (زهدی و دیگران، ۱۳۹۴: ۳۰۲)

روش‌شناسی

در این تحقیق، پژوهشگر صرفاً آنچه را که وجود دارد مطالعه کرده و به تشریح آن پرداخته اسدت، بنابراین به روش پژوهش آمیخته (توصیفی-تحلیلی و زمینه‌ای موردی) انجام گردیده است. در رویکرد کمی از روش‌های زمینه‌یابی (پیمایش) و پارامترهای توصیفی استفاده شده است. نتایج پژوهش کاربردی و تصمیم‌گرا می‌باشد و می‌تواند مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان بخش دفاعی-امنیتی نیروهای مسلح قرار گیرد، لذا نوع پژوهش توسعه‌ای-کاربردی است.

قلمرو تحقیق از نظر زمانی، پس از جنگ دوم خلیج‌فارس، از سال ۱۳۸۲ تا سال ۱۴۰۴ خورشیدی می‌باشد. از نظر مکانی، شامل جغرافیای ج.ا.ایران می‌باشد. اطلاعات این تحقیق از دو روش «میدانی» و «بررسی اسناد و مدارک (کتابخانه‌ای علمی و تخصصی)» گردآوری شده است.

در روش کتابخانه‌ای، ادبیات موضوع و اطلاعات نظری مورد نیاز با جست‌وجوی کتابخانه‌ای تخصصی، اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی به دست آمده است. در روش میدانی، پرسشنامه‌ای تنظیم شد که ۲۸ پرسش بسته آن از طریق طیف لیکرت در پنج سطح طبقه‌بندی گردید. در طراحی پرسشنامه با روش دلفی و با استفاده از نظر صاحب‌نظران، استادان، متخصصان و خبرگان، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ آینده، شناسایی و سپس پرسشنامه مقدماتی تهیه و دو مرحله بین خبرگان توزیع شد و پس از تعیین اعتبار و روایی آن، پرسشنامه نهایی تهیه گردیده است.

برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسشنامه بین صاحب‌نظران بهره‌برداری شده و برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است و یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه بین استادان دانشگاه امام حسین(ع) و دانشگاه عالی دفاع ملی پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۷ به‌دست آمد، بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل خبرگی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق از صاحب‌نظران و نخبگان نظامی کشور در حوزه‌ی دفاعی و متخصصان نظامی و سیاسی حوزه ژئوپلیتیک، جغرافیای سیاسی، روابط بین‌الملل، امور اطلاعاتی راهبردی و امور دفاعی راهبردی، تشکیل شده که این گروه از میان مدیران و مسئولانی که نسبت به عوامل ژئوپلیتیکی طبیعی آگاه بوده و همچنین فرماندهان، اساتید عضو هیئت علمی و مدیران سیاسی متخصص در حوزه‌ی طرح‌ریزی راهبرد دفاعی؛ که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده و پنج سال در

حوزه تخصصی خود کسب تجربه نموده باشند، به عنوان جامعه نمونه این تحقیق در نظر گرفته شده‌اند.

با توجه به ویژگی‌ها و مشخصه‌های ذکر شده تعداد جامعه نمونه ۱۷ نفر می‌باشد. چون جامعه آماری کمتر از ۱۰۰ نفر می‌باشد، نمونه‌گیری به صورت تمام شمار می‌باشد. جنگ آینده متغیر مستقل است، تعریف عملیاتی آن منطبق بر تعریفی است که در ادبیات تحقیق بیان شده است. راهبردهای دفاع همه‌جانبه متغیر وابسته است، تعریف عملیاتی آن عبارتست از: کاربست تمامی ظرفیت‌ها و مقدرات موجود برای مواجهه با تهدیدهای فراروی نظام است که عرصه‌های اصلی سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی را در بر می‌گیرد و موضوع آن نه تنها تهدیدهای کنونی است، بلکه شامل تهدیدهای آینده نیز می‌شود.

روش استفاده از SWOT یا تدوین راهبرد در جنگ احتمالی آینده

در این تحقیق به منظور تدوین راهبردها از روش نوین تدوین راهبرد داعا استفاده شده که توسط دانشگاه عالی دفاع ملی ارائه گردیده است. خلاصه روش مذکور به شرح ذیل است:

- ۱- مطالعه اکتشافی بر اساس اسناد بالادستی و مدارک موجود و تحقیقات پیشین و مطالعه مبانی نظری اعم از نظریه‌ها، الگوها، راهبردهای موجود و مدل‌ها و تعیین مدل مفهومی.
- ۲- بررسی تخصصی موضوع (متغیرهای تحقیق) و احصاء عوامل تأثیرگذار مربوط از درون آن،
- ۳- مطالعه محیط داخل و خارج و احصاء عوامل تأثیرگذار مربوط،
- ۴- احصاء و تجمیع عوامل تأثیرگذار که از مطالعات بالا و ادبیات تکمیلی حاصل شده‌اند،
- ۵- تفکیک عوامل تأثیرگذار به عوامل داخلی و خارجی با استفاده از پرسشنامه‌های محقق ساخته و وزن دهی به عوامل محیط داخلی و خارجی بر اساس نظر خبرگان،
- ۶- ساخت و معرفی ابزار سنجش وضع موجود محیط داخل و خارج،
- ۷- ارزیابی وضع موجود عوامل محیط داخل و خارج و تعیین ضریب اهمیت عوامل،
- ۸- تقسیم عوامل داخلی به قوت‌ها و ضعف‌ها و عوامل خارجی به فرصت‌ها و تهدیدها،
- ۹- تشکیل ماتریس‌های کمی ارزیابی عوامل داخلی و خارجی،
- ۱۰- تعیین موقعیت راهبردی (تعیین وضع موجود و مطلوب) بر روی محور مختصات دکارتی بر اساس داده‌های حاصل از ارزیابی عوامل داخلی و خارجی،
- ۱۱- محاسبه زاویه بین بردار وضع موجود و وضع مطلوب و تعیین میزان چرخش راهبردی،

۱۲- تعیین درصد تخصیص منابع جهت تقویت نقاط قوت، رفع نقاط ضعف، استفاده از فرصت‌ها و رفع تهدیدها در هر حوزه،

۱۳- تدوین گزاره‌های راهبردهای بر اساس رویکرد موقعیت راهبردی و تخصیص منابع جهت رفع ضعف‌ها، ارتقاء قوت‌ها، به‌کارگیری فرصت‌ها و دفع تهدیدها و همچنین اختلاف زاویه وضع موجود با وضع مطلوب.

تعریف عملیاتی متغیرها

جنگ آینده: جنگی شناخت‌محور و فناوری‌پایه است، که از طریق هم‌افزایی قابلیت‌های دفاعی-امنیتی و اشراف اطلاعاتی در صحنه‌های سیال جغرافیایی و شبکه‌ای به صورت ناهم‌تراز و ائتلافی انجام می‌گیرد.

دفاع همه‌جانبه: یک نوع دفاع در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و نظامی مبتنی بر تمامی امکانات مادی و معنوی کشور در برابر دشمن یا هر عامل تهدیدزایی که حیات سیاسی را با مخاطره روبرو ساخته اطلاق می‌شود. (مرادپیری: ۱۳۹۱: ۳)

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

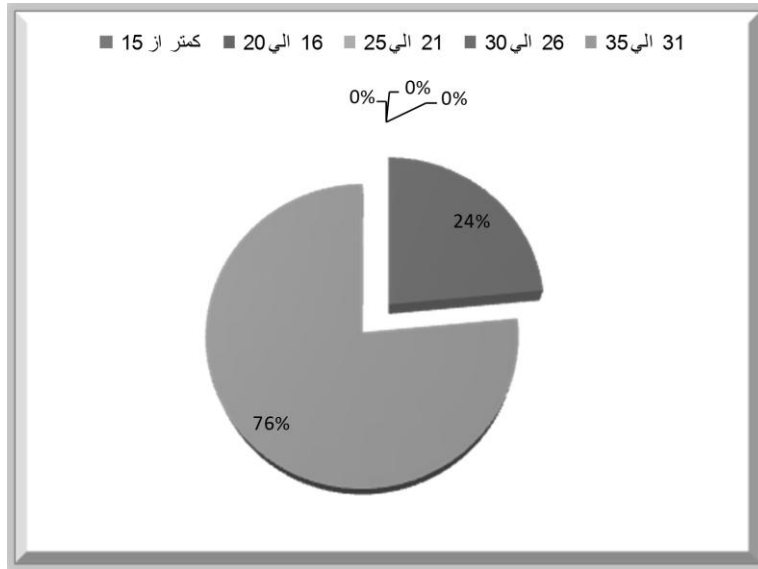
الف- تجزیه و تحلیل جمعیت شناختی

با طرح دو سؤال شناسایی (سنوات خدمت و میزان تحصیلات) سعی در روایی و اعتبار هرچه بیشتر پرسشنامه شده است. این گزینه جهت تعیین سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان در نظر گرفته شده است که جدول و نمودار فراوانی آن با توجه به پاسخ‌های دریافتی به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۱: سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان

سنوات (سال)	فراوانی	فراوانی درصدی
۲۶ الی ۳۰	۴	٪۲۳/۵۳
۳۱ الی ۳۵	۱۳	٪۷۶/۴۷
جمع	۱۷	٪۱۰۰

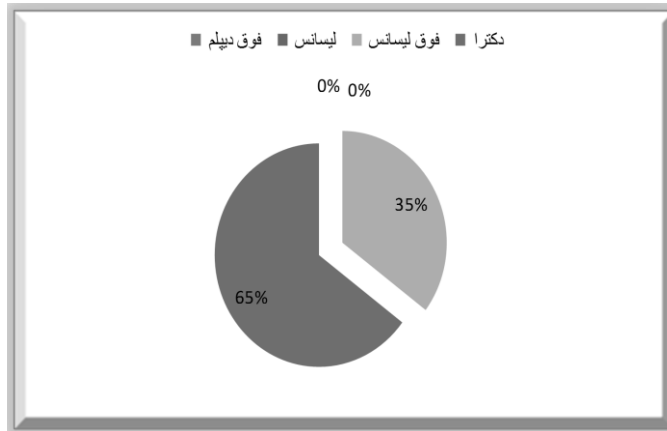
نمودار ۱: سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان

یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۲۴٪ درصد پاسخگویان دارای سنوات خدمتی زیر ۳۰ سال بوده و ۷۶٪ درصد آنان بالای ۳۰ سال خدمت داشته که نشانگر تجربه بالای پاسخ‌دهندگان در تخصص خود است که به جامعه آماری اعتبار فوق‌العاده‌ای می‌دهد. این گزینه جهت تعیین سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان در نظر گرفته شده است که جدول و نمودار فراوانی آن با توجه به پاسخ‌های دریافتی به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۲: سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان

سطح تحصیلات	فراوانی	فراوانی درصدی
فوق لیسانس	۶	٪۶۴/۷۱
دکتر	۱۱	٪۳۵/۲۹
جمع	۱۷	٪۱۰۰

نمودار ۲: سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان

یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۳۵٪ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات در حد فوق‌لیسانس و ۶۵٪ درصد نیز دارای تحصیلات دکتری می‌باشند یعنی تمامی پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری بوده و از تخصص و تجربه زیادی برخوردار می‌باشند که به جامعه آماری اعتبار بالایی می‌بخشد.

ب- شناسایی (استخراج) عوامل محیطی داخلی و خارجی

به منظور شناسایی عوامل محیطی داخلی و خارجی در ابتدا مطالعات اکتشافی و بررسی اسناد و مدارک تاریخی و اسناد بالادستی صورت گرفته و پس از احصاء عوامل اولیه در جلسات تخصصی و نشست‌های خبرگی و طوفان مغزی این عوامل با تفکیک عوامل داخلی از خارجی به تأیید جامعه خبره رسید. پس از آن این عوامل در دو بخش داخلی و خارجی در قالب پرسشنامه جهت کسب نظر جامعه آماری ارائه و با توجه به حجم جامعه آماری و پارامترهای توصیفی، عوامل چهارگانه محیط داخل و خارج و همچنین وضع موجود این عوامل مشخص گردید، پس از جمع‌آوری پاسخ‌ها، نتایج و جمع‌بندی آنها به شرح ذیل می‌باشد.

جدول ۳: تعداد عوامل محیطی

عوامل محیطی	ضعف‌ها	قوت‌ها	فرصت‌ها	تهدیدات
تعداد	۸ مورد	۱۰ مورد	۵ مورد	۵ مورد

پ- تجزیه و تحلیل عوامل محیط داخلی (ماتریس ارزیابی عوامل داخلی)

به منظور تجزیه و تحلیل محیط داخلی و بر اساس پرسشنامه‌های تنظیم شده که بین جامعه آماری توزیع و پاسخ‌های اخذ شده از آن‌ها مقادیر به دست آمده برای عوامل محیط داخلی یعنی ضعف‌ها و قوت‌ها، در قالب یک جدول درج و میانگین وضع موجود که بیانگر ضریب اهمیت آن عامل است به همراه نمره موزون هر عامل که حاصل ضرب وزن در ضریب اهمیت است محاسبه و برای هر یک از عوامل ضعف‌ها و قوت‌ها به صورت جداگانه محاسبه و نهایتاً مجموع نمره موزون ضعف‌ها را از مجموع نمره موزون قوت‌ها کم کرده، مقدار کمی برای محیط داخلی به دست می‌آید که نتایج آن به شرح ذیل است:

جدول ۴: ماتریس IFE (قوت‌ها)

وضع موجود (اهمیت)								نمره عامل بیشینه‌ها	ردیف
نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جواب‌ها						
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	ک	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
۰/۲۱۸	۱/۱۸	۳/۹۴	۴	۸	۵	۰	۰	S1	۱
/۲۳۱	۱/۱۸	۴/۱۷	۶	۸	۳	۰	۰	S2	۲
/۲۶۱	۱/۱۸	۴/۷۰	۱۳	۳	۱	۰	۰	S3	۳
/۲۱۵	۱/۱۸	۳/۸۸	۵	۵	۷	۰	۰	S4	۴
/۲۲۵	۱/۱۸	۴/۰۵	۷	۵	۴	۱	۰	S5	۵
/۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۶	۲	۸	۱	۰	S6	۶
/۱۹۸	۱/۱۸	۳/۵۸	۲	۸	۵	۲	۰	S7	۷
/۲۴۱	۱/۱۸	۴/۳۵	۹	۵	۳	۰	۰	S8	۸
/۲۰۵	۱/۱۸	۳/۷۰	۳	۷	۶	۱	۰	S9	۹
/۲۳۸	۱/۱۸	۴/۲۹	۵	۱۲	۰	۰	۰	S10	۱۰
۲/۲۴	جمع کل نمرات موزون قوت‌ها								

جدول ۵: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (ضعفها)

نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جوابها					شماره عامل پرسشنامهها	رتبه
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
/۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۴	۸	۲	۳	۰	۱۱	
/۱۸۹	۱/۱۸	۳/۴۱	۱	۶	۹	۱	۰	۱۲	
/۱۹۵	۱/۱۸	۳/۵۲	۲	۶	۸	۱	۰	۱۳	
/۲۰۵	۱/۱۸	۳/۷۰	۲	۱۰	۴	۰	۱	۱۴	
/۲۳۸	۱/۱۸	۴/۲۹	۸	۸	۳	۰	۱	۱۵	
/۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۴	۶	۶	۱	۰	۱۶	
/۱۷۹	۱/۱۸	۳/۲۳	۱	۴	۱۰	۲	۰	۱۷	
/۱۷۹	۱/۱۸	۳/۲۳	۱	۷	۴	۵	۰	۱۸	
۱/۶۰۱	جمع کل نمرات موزون ضعفها								
۰/۶۵۹	تفاضل مجموع نمرات موزون ضعفها از قوتها								

د- تجزیه و تحلیل عوامل محیط خارجی (ماتریس ارزیابی عوامل خارجی)

بر اساس پرسشنامه‌هایی که بین جامعه آماری توزیع و پاسخ‌های اخذ شده از آن‌ها، مقادیر به دست آمده برای عوامل محیطی خارجی یعنی فرصت‌ها و تهدیدات، در قالب یک جدول درج و همچنین میانگین وضع موجود که بیانگر ضریب اهمیت آن عامل است به همراه نمره موزون هر عامل که حاصل ضرب وزن در ضریب اهمیت است محاسبه شده و برای هر یک از عوامل فرصت و تهدید به صورت جداگانه محاسبه و نهایتاً مجموع نمره موزون فرصت‌ها را از مجموع نمره موزون تهدیدها کم کرده، مقدار کمی برای محیط خارجی به دست می‌آید که نتایج آن به شرح جدول ۶ است:

جدول ۶: ماتریس خارجی (فرصت)

وضع موجود (اهمیت)								شماره عامل پرستشنامه	رتبه
نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جواب‌ها						
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
۳۵۸/	۱/۱۰	۳/۵۸	۴	۴	۷	۲	۰	۱۹	
۴۲۳/	۱/۱۰	۴/۲۳	۶	۹	۲	۰	۰	۲۰	
۴۸۲/	۱/۱۰	۴/۸۲	۱۴	۳	۰	۰	۰	۲۱	
۳۸۲/	۱/۱۰	۳/۸۲	۶	۳	۷	۱	۰	۲۲	
۴/	۱/۱۰	۴	۶	۵	۶	۰	۰	۲۳	
۲/۰۴۵	جمع کل نمرات موزون فرصت‌ها								

جدول ۷: ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (تهدید)

وضع موجود (اهمیت)								شماره عامل پرستشنامه	رتبه
نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جواب‌ها						
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
۳۵۸/	۱/۱۰	۳/۵۸	۰	۱۱	۵	۱	۰	۲۴	
۳۶۷/	۱/۱۰	۳/۶۴	۱	۱۱	۳	۲	۰	۲۵	
۳۱۱/	۱/۱۰	۳/۱۱	۰	۷	۶	۳	۱	۲۶	
۳۵۲/	۱/۱۰	۳/۵۲	۰	۱۱	۴	۲	۰	۲۷	
۴/	۱/۱۰	۴	۵	۸	۳	۱	۰	۲۸	
۱/۷۸۸	جمع کل نمرات موزون تهدیدات								
۰/۲۵۷	تفاضل مجموع نمرات موزون تهدیدات از فرصت‌ها ۰/۲۵۷								

ه- تعیین موقعیت راهبردی

جهت تعیین موقعیت راهبردی بر روی محور مختصات و تحلیل شکاف، باید از جداول ارزیابی عوامل داخلی نمره موزون ضعف‌ها را از نمره موزون قوت‌ها کسر نمود که عدد حاصل را به نام A نام‌گذاری می‌کنیم.

$$A = ۰/۶۳۹ = ۱/۶۰۱ - ۲/۲۸ \text{ نمره موزون ضعف‌ها - نمره موزون قوت‌ها}$$

همچنین از جداول ارزیابی عوامل خارجی نمره موزون تهدیدات را از نمره موزون فرصت‌ها کم نموده و آن را به نام B نام‌گذاری می‌کنیم.

$$B = ۱/۷۸۸ - ۲/۰۴۵ \text{ نمره موزون تهدیدات - نمره موزون فرصت‌ها}$$

در محور مختصات، روی محور عمودی که در ریاضیات به آن محور Xها گفته می‌شود، عوامل محیطی داخلی یعنی ضعف‌ها و قوت‌ها و روی محور افقی که در ریاضیات به آن محور Yها گفته می‌شود، عوامل محیطی خارجی یعنی فرصت‌ها و تهدیدات قرار می‌گیرند.

پس از تعیین نتیجه نمرات موزون عوامل داخلی و خارجی و مشخص شدن امتیاز موزون نهایی آن‌ها در ماتریس‌ها به منظور تعیین موقعیت (وضعیت و جایگاه فعلی) و رویکرد برای تدوین و فرموله کردن راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه تهدید و جنگ آینده، امتیازات فوق را روی محورهای مختصات برابر شکل زیر مشخص نموده و نقطه حاصل از تقاطع این دو عدد را به دست می‌آوریم. این نقطه وضعیت و موقعیت فعلی ما را در این حوزه نشان می‌دهد. این ناحیه که نقطه در آن قرار گرفته تعیین‌کننده رویکرد فعلی است.

روی محور عمودی مقدار عوامل محیط داخلی که برابر ۰/۶۳۹ است را از مرکز محور به سمت قوت‌ها جدا می‌کنیم چون مقدار به دست آمده مثبت است بنابراین باید از مرکز به سمت بالا محور افقی که قوت‌ها را نشان می‌دهد حرکت کرده و ۰/۶۳۹ را علامت زده و همین کار را روی محور افقی برای عوامل محیط خارجی انجام داده و مقدار ۰/۲۵۷ را علامت زده و چون عدد به دست آمده مثبت است بنابراین به سمت راست محور یعنی فرصت‌ها مقدار ۰/۲۵۷ را جدا می‌نماییم. نقاط مشخص شده را باهم تلاقی داده که نقطه وضعیت موجود به دست می‌آید. این نقطه در بخش تهاجمی محور قرار دارد یعنی رویکرد فعلی ما در حوزه تهدید و جنگ آینده است. این بخش خود به چهار قسمت تقسیم می‌گردد که شامل تهاجمی خفیف، تهاجمی معطوف به قوت، تهاجمی

معطوف به فرصت و تهاجمی شدید می‌گردد. نقطه مشخص شده وضع موجود روی محور در بخش تهاجمی خفیف قرار گرفته است. برای محاسبه فاصله و زاویه نقطه وضع موجود از محور افقی باید خطی از نقطه مشخص شده وضع موجود به مبدأ مختصات رسم نماییم. این خط زاویه‌ای با محور افقی به وجود می‌آورد و مستطیل موجود را به دو مثلث قائم‌الزاویه تقسیم می‌نماید که این خط وتر این دو مثلث است. برای محاسبه میزان زاویه نقطه وضع موجود با محور افقی می‌توان از رابطه فیثاغورث در مثلث‌های قائم‌الزاویه استفاده نمود. اگر وتر را با حرف L نمایش دهیم برای محاسبه طول وتر در مثلث موجود که دو ضلع A و B آن را داریم می‌توان به شرح ذیل عمل نمود:

$$L^2 = A^2 + B^2$$

$$L = 0/67 \text{ ، } L^2 = 0/47$$

در صورتی که زاویه بین وتر و محور افقی را با حرف α (آلفا) نشان دهیم بنابراین برای محاسبه زاویه آلفا از رابطه تانژانت (تانژانت زاویه موردنظر برابر است با ضلع مقابل زاویه تقسیم بر ضلع مجاور) در مثلث قائم‌الزاویه استفاده نموده و آن را به شرح ذیل به دست می‌آوریم:

$$\operatorname{tg} \alpha = B / A = 0/402 \quad \operatorname{Arctg} (0/402) = 21/9^\circ$$

برابر جدول زوایا در مثلثات عدد $0/402$ برابر تانژانت $21/9$ درجه است بنابراین مقدار زاویه بین وتر و محور افقی برابر $21/9$ درجه است که در شکل بالا نشان داده شده است.

مطلوب‌ترین وضعیت روی محور مختصات دارای بیشترین مقدار قوت و همچنین بیشترین مقدار فرصت است یعنی در طیف اعدادی که در پرسشنامه‌ها بین ۱ الی ۵ درج شده، مقدار عددی ۵ را دارا می‌باشند بنابراین نقطه مطلوب دارای مختصات ۵ و ۵ است که در ناحیه تهاجمی محور مختصات قرار گرفته و اگر خطی از این نقطه به مبدأ مختصات رسم کنیم زاویه آن با محور عمودی برابر ۴۵ درجه است. برای محاسبه طول این خط که این بخش را به دو مثلث قائم‌الزاویه تقسیم نموده می‌توان از رابطه فیثاغورث در مثلث قائم‌الزاویه استفاده نموده که طبق محاسبات ذیل برابر با $\sqrt{50}$ می‌شود.

$$L^2 = A^2 + B^2$$

$$L^2 = 5^2 + 5^2 = \sqrt{25+25}, L = \sqrt{50}$$

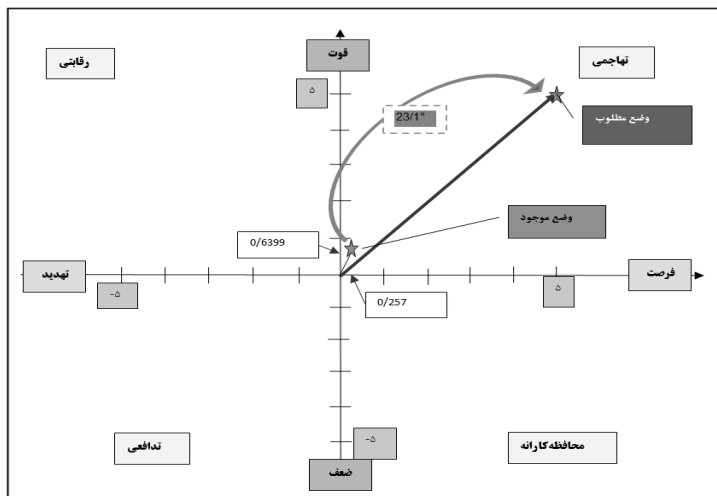

بنابراین نقطه مطلوب که باید به سمت آن حرکت نماییم دارای زاویه ۴۵ درجه و طول $\sqrt{50}$ نسبت به مرکز مختصات است. برای رسیدن به وضعیت مطلوب که نقطه موردنظر آن در ماتریس ارزیابی تعیین موقعیت و اقدام راهبردی مشخص گردیده است باید زاویه و طول چرخش راهبردی را محاسبه نمود. با توجه به مشخص شدن موقعیت نقطه وضع موجود در ماتریس می توان این چرخش را با کسر کردن زاویه موجود از وضعیت مطلوب محاسبه نمود. زاویه نقطه وضع موجود تا محور عمودی برابر $22/3$ درجه و زاویه نقطه مطلوب تا محور عمودی برابر ۴۵ درجه است بنابراین برای رسیدن از وضع موجود به وضع مطلوب باید چرخش $23/1$ درجه‌ای که تفاضل این دو عدد است موافق عقربه‌های ساعت داشته باشیم.

$$23/1^\circ = 45^\circ - 21/9^\circ = 23/1^\circ$$

به منظور محاسبه پیمایش طولی از وضع موجود به وضعیت مطلوب نیز باید طول محاسبه شده وضعیت موجود از طول محاسبه شده وضع مطلوب کم نماییم تا مقدار طولی که در طول چرخش باید طی نماییم نیز به دست آید یعنی باید $\sqrt{50}$ که طول وضعیت مطلوب از مرکز ماتریس است را منهای $0/68$ که طول نقطه وضع موجود از مرکز ماتریس است، کرده تا مقدار چرخش طولی به دست آید بنابراین خواهیم داشت:

$$\sqrt{50} - 0/68 = 6/39$$

نمودار ۳: ماتریس ارزیابی، تعیین موقعیت و اقدام راهبردی

بنابراین در چرخش راهبردی و رسیدن به وضعیت مطلوب علاوه بر چرخش ۲۲/۷ درجه‌ای باید از بعد طولی نیز ۶/۳۹ واحد به سمت خارج از مرکز ماتریس تا رسیدن به نقطه مطلوب طی نماییم.

و- تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیط داخلی و خارجی

میزان تخصیص منابع موجود به منظور فراهم آوردن مقدمات و اقدامات لازم برای «ارتقاء و به‌کارگیری قوت‌ها»، «رفع ضعف‌ها»، «ایجاد و به‌کارگیری فرصت‌ها» و «دفع تهدیدات» با توجه به نمرات موزون هر یک از عوامل محیطی داخلی و خارجی به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها و کسب نظر خبرگان می‌بایست در تدوین راهبردها مورد ملاحظه قرار گیرد.

جدول ۸: میزان تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیطی

درصد تخصیص منابع	ارتقاء و به‌کارگیری قوت‌ها	رفع ضعف‌ها	ایجاد و به‌کارگیری فرصت‌ها	دفع تهدیدات
۳۰/۳۱۶	۱۷/۵۸	۳۲/۴۵	۱۹/۶۳۹	

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف - نتیجه‌گیری

نتایج نهایی تحقیق بیانگر آن است، علاوه بر این که ۷ راهبرد مهم به عنوان پاسخ سوال اصلی تحقیق بدست آمده، تعداد ۲۸ عامل محیطی (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) پاسخ سوال فرعی تحقیق می‌باشد. بنابراین راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه تهدید و جنگ آینده با استفاده از عوامل برترساز (قوت‌ها و فرصت‌ها) به منظور رفع ضعف‌ها و پاسخ به تهدیدها، به روش نخبگی تعداد ۷ گزاره راهبردی، تدوین و با استناد به شماره عامل‌های محیطی مربوطه که در تدوین هر گزاره راهبردی مورد استفاده قرار گرفته است در قالب جدول شماره ۹ ارائه گردیده است. سایر نتایج به‌دست آمده عبارتند از:

۱- با توجه به تجربه جنگ‌های اخیر منطقه غرب آسیا و رشد گروه‌های تروریستی - تکفیری، تشکیل یگان‌های چالاک و چابک ضد تروریسم و مراکز آموزش مبارزه با تروریسم در ساختار نیروهای مسلح و همچنین سازماندهی اداره مبارزه با تروریسم در معاونت اطلاعات آجا و سپاه امری ضروری و مهم می‌باشد. در این راستا می‌توان با استفاده از وابسته‌های نظامی از تجربه سایر ارتش‌ها مثل ارتش پاکستان که دارای چنین ساختاری می‌باشد استفاده نمود.

۲- اجرای جنگ دورایستا و استفاده از تکفیری‌ها به عنوان نیروی زمینی یکی از راهبردهای آمریکا در جنگ علیه ج.ا.ایران می‌باشد، تروریست‌های تکفیری دارای تجربه خوبی در جنگ شهری می‌باشند، بنابراین با بهره‌گیری از توان مناسب نیروهای زمینی ج.ا.ایران، نبرد زمینی با تکفیری‌ها در آن سوی مرزهای خودی طرح‌ریزی و اجرا گردد.

۳- چنانچه آمریکا از نیروی زمینی خود استفاده نماید، به علت وحشت سربازان آمریکایی از جنگ شهری و فرسایشی، باید نبرد زمینی با آمریکایی‌ها به صورت جنگ شهری و فرسایشی اجرا گردد، در صورت ترکیب تکفیری‌ها با نیروی زمینی آمریکا جهت تهاجم علیه ج.ا.ایران، بهترین شیوه مبارزه با آن اجرای جنگ ترکیبی (هیبریدی) با همکاری گروه‌های جهادی همگرا با ج.ا.ایران می‌باشد.

جدول ۹: گزاره‌های راهبردی به همراه شماره عوامل برتر ساز، ضعف‌ها و تهدیدات

ردیف	راهبرد	استفاده از عامل برتر ساز	رفع ضعف‌ها و تهدیدات
۱	سازمان‌دهی مرکز فرماندهی نیروهای ویژه با استفاده از قدرت رهبری و وحدت فرماندهی به منظور کاهش سطوح سلسله‌مراتب فرماندهی جهت مقابله با گروه‌های تکفیری- تروریستی و نیروهای فرامنطقه‌ای	S1,S2,S6, O2	T2, T3,T4,W7
۲	سازمان‌دهی یگان‌های راهبردی و داشتن عمق راهبردی در منطقه با استفاده از چابک‌سازی و اشراف اطلاعاتی به منظور داشتن ارتباط ایمن و تحرک مناسب جهت مقابله با جنگ نیابتی و تهدیدات امنیتی	S1,S2, S10,O5	W4, W5, T2,T3,T4,T 5
۳	اجرای رزمایش مردم پایه با استفاده از حمایت مردمی و نیروهای نهضتی و نهادینه کردن فرهنگ مقاومت به منظور جبران نابرابری در ناوگان هوایی و مقابله با موشک‌های رادار گریز و پهباد دشمن	S3,S6,S7, S8,O3	W1,W8,T1, T3
۴	متکی بودن به قدرت درون‌زای داخلی با استفاده از ضربه متقابل و قدرت بازدارندگی و موقعیت ژئواستراتژیک خلیج فارس به منظور مرتفع نمودن نابرابری در فن‌آوری و تجهیزات	S3,S4,S5,S6,S 7,S8,S9,S10, O1,O4	W1,W2,W6, W8,T1
۵	انهدام منافع دشمن در منطقه با استفاده از راهبرد دست بلند و قدرت موشکی و حمله به پایگاه‌های نظامی دشمن در منطقه به منظور دفع تهدیدات هوا پایه و دریا پایه‌ی و سایبری دشمن.	S4,S5,S9,S10, O4,O5	W1,W2,W6, W8,T1,T3
۶	مقابله با دشمن فرا منطقه‌ای با استفاده از تجربیات ۸ سال دفاع مقدس	S4,S5,S6,S7,S 8,S9,S10,O1,	W2,W3,

W8,T1,T3	O2,O4,O5	و توان دریایی راهبردی به منظور انهدام پایگاه‌های موشکی رادار گریز و سکوهای دریایی دشمن در منطقه
w2,W3,W5, T1,T2,T4,T 5	S3,S7,S10,O2 ,O3,O5	۷ مقابله با جنگ‌های درون تمدنی با استفاده از جنگ‌های زمینی و فرسایشی و همگرایی با گروه‌های مسلمان منطقه به منظور مقابله با جنگ‌های قومی- مذهبی و نیابتی و حفظ تاسیسات حیاتی

پس از ارزیابی راهبردها از طریق جدول SWOT با استفاده از فن تعیین رجحان ترتیبی به‌وسیله شباهت به جواب ایده‌ال که به روش TOPSIS معروف است، نسبت به تعیین مطلوبیت راهبردها و سپس بر اساس مقادیر مطلوبیت‌ها، راهبردها طبق جدول زیر اولویت‌بندی گردیدند.

جدول ۱۰: مطلوبیت و اولویت راهبردها

شماره اولویت	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم
شماره راهبرد	راهبرد ۳	راهبرد ۷	راهبرد ۲	راهبرد ۵	راهبرد ۴	راهبرد ۱	راهبرد ۶
مقادیر مطلوبیت	۰/۷۶۶	۰/۷۱۵	۰/۶۴۵	۰/۵۷۸	۰/۵۱۲	۰/۴۲۳	۰/۳۱۷

در پاسخ به سوال فرعی تعداد ۲۸ مورد قوت، ضعف، فرصت و تهدید اساسی طبق جداول شماره ۱۰ و ۱۱ بیان گردیده است.

جدول ۱۱: ضعف‌ها و قوت‌ها (عوامل داخلی)

ردیف	ضعف‌ها	قوت‌ها
۱	نابرابری در فن‌آوری و تجهیزات	قدرت رهبری و وحدت فرماندهی موجود بین ارتش و سپاه
۲	سامانه آماد و پیش کلاسیک و متمرکز	چابک سازی یگان‌های صف و ستاد و استفاده از نیروهای متخصص و حرفه‌ای
۳	بمباران زیرساخت‌ها و تأسیسات حیاتی کشور	حمایت‌های مردمی و مردمی نمودن دفاع
۴	تحرک مناسب	ضربه متقابل و قدرت بازدارندگی در مواجهه با تهدیدات
۵	ارتباط مناسب و ایمن و مختل نمودن سامانه‌های راداری	قابلیت‌های نظامی ج.ا.ا. مثل قدرت موشکی
۶	اجرای جنگ سایبری	تجربیات ۸ سال دفاع مقدس
۷	سلسله‌مراتب فرماندهی طولی	اجرای جنگ‌های زمینی و فرسایشی
۸	نابرابری در ناوگان هوایی	به‌کارگیری نیروهای نهضتی برای عملیات ویژه
۹	-	توان دریایی راهبردی
۱۰	-	اشراف اطلاعاتی سازمان‌های اطلاعاتی

جدول ۱۲: فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل خارجی)

ردیف	عوامل فرصت‌آفرین	عوامل تهدیدزا
۱	موقعیت ژئواستراتژیک ج.ا.ا؛ و بهره‌برداری از ژئوپلیتیک خلیج فارس	موشک‌های رادار گریز و پهباد دشمن
۲	همگرایی با گروه‌های مسلمان منطقه	گروه‌های تروریستی و تکفیری
۳	نهادینه کردن فرهنگ مقاومت	وجود رژیم صهیونیستی
۴	در تیررس بودن پایگاه‌های نظامی دشمن در منطقه	اجرای جنگ نیابتی
۵	داشتن عمق راهبردی در منطقه	اجرای جنگ‌های قومی - مذهبی

ب- پیشنهادها

- (۱) تأکید بر اجرای جنگ‌های ایده‌محور و استفاده از قدرت درون‌زای داخلی با بکارگیری منابع بومی و محلی و ظرفیت‌های بخش خصوص و ترکیب آن با قدرت نظامی نیروهای مسلح جهت مقابله جنگ‌های فناورپایه دشمن.
- (۲) تأکید بر اجرای جنگ‌های شناختی (شناخت‌محور) و آرمان‌طلبانه با استفاده از کدهای ژئوپلیتیکی و علائق ژئوپلیتیکی موجود در منطقه جهت مقابله جنگ‌های نیابتی دشمن.
- (۳) اجرای رزمایش‌های مردم‌پایه و هیبریدی و توسعه عمق راهبردی ج.ا.ایران با تأکید بر اجرای جنگ مقاومت و جنگ نهضتی جهت مقابله با جنگ تمام‌عیار دشمن.
- (۴) تشکیل ائتلاف‌های نظامی و انعقاد پیمان‌های دفاعی - امنیتی با کشورها و گروه‌های همگرا با ج.ا.ایران و ممانعت از انزوای ژئوپلیتیکی ج.ا.ایران با بهره‌برداری از توافقات به عمل آمده در پس‌ابرجام.
- (۵) توسعه (دقت و برد) سامانه‌های موشکی با افزایش سایت‌های موشکی زیرزمینی و سیار جهت مقابله با تهدیدات دریاپایه و هواپایه و جنگ دورایستای دشمن.
- (۶) سازماندهی و تشکیل یگان‌های خودکافی واکنش سریع مردم‌پایه (چابکی و چالاکتی) جهت مقابله با گروه‌های تکفیری - تروریستی.
- (۷) تجربه جنگ‌های اخیر بیانگر این است که راهبرد آمریکا در جنگ‌های آینده جنگ نیابتی با رویکرد تأثیر محوری می‌باشد، از طرفی راهبرد گروه‌های تکفیری - تروریستی اجرای جنگ مستقیم با رویکرد تخریب محوری است، لذا پیشنهاد می‌گردد نیروهای مسلح ج.ا.ایران جهت مقابله با آمریکا راهبرد اجرای جنگ‌های ترکیبی (هیبریدی) با رویکرد شناخت‌محوری را اتخاذ نمایند و جهت مقابله با گروه‌های تکفیری - تروریستی، راهبرد عملیات قاطع و سریع از طریق اجرای جنگ‌های نهضتی با تکیه بر عملیات هواپایه (به خصوص هوانیروز) را اجرا نمایند.
- (۸) با توجه به ضعف نسبی نیروی هوایی خودی، پیشنهاد می‌گردد ضمن تقویت ناوگان هوانیروز، تهاجم هوایی با بالگرد جایگزین تهاجم هوایی با جنگنده شود. تجربه جنگ سوریه و عراق

بیانگر آن است جهت انهدام تکفیری‌های داعش کارایی هوانیروز به مراتب بیشتر از نیروی هوایی است.

۹) با توجه به برتری هوایی دشمن، پیشنهاد می‌گردد با افزایش برد و میزان دقت موشک‌های بالستیک، اجرای عملیات موشک‌پایه جایگزین هواپایه گردد.

۱۰) با توجه به احتمال توسعه جنگ بین جبهه مقاومت (ج.ا.ایران، سوریه، عراق، لبنان، فلسطین و سایر گروه‌های جهادی مثل انصارا... و غیره) و مثلث شوم جبهه استکبار (آمریکا، رژیم صهیونیستی، برخی از کشورهای مرتجع منطقه و گروه‌های تکفیری- تروریستی) پیشنهاد می‌گردد تحقیقی تحت عنوان تدوین راهبردهای دفاع همه‌جانبه در حوزه جنگ آینده بین جبهه مقاومت جهت مقابله با مثلث شوم جبهه استکبار اجرا گردد.

فهرست منابع:**الف - منابع فارسی**

- قرآن کریم، (۱۳۹۲)، ترجمه، آیت‌الله مکارم شیرازی. قم، انتشارات اشکذر.
- امام خمینی ^(رحمه‌الله‌علیه)، روح‌الله، (۱۳۸۵)، صحیفه نور، جلد ۲۱، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی ^(رحمه‌الله‌علیه).
- افشردی، محمد حسین، (۱۳۹۳)، جزوه درسی طرح‌ریزی راهبردی نظامی در صحنه جنگ و عملیات، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- رشید، غلامعلی و همکاران، (۱۳۹۳)، مقاله جنگ آینده، فصلنامه شماره ۴۸ راهبرد دفاعی، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- زهدی، یعقوب و کلانتری، فتح‌ا...، (۱۳۹۴)، واکاوی پارادایم‌های جنگ آینده، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- کلانتری، فتح‌ا...، (۱۳۹۴)، واکاوی راهبرد نظامی آمریکا در جنگ‌های حال و آینده، فصل‌نامه شماره ۵۱، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- حسن‌بیگی، ابراهیم، (۱۳۹۰)، مدیریت راهبردی، تهران، انتشارات سمت، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی دانشگاه عالی دفاع ملی.
- پیری، مراد، (۱۳۹۲)، پروژه جنگ شهری، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- محرابی، غلامرضا، (۱۳۹۴)، جزوه جنگ آینده.

ب - منابع انگلیسی

- Chandler, Alfred (1992), Strategy and Structure, Cambridge, MIT Press.

پ - سایت‌ها

- WWW . khamenei.ir

